

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

Vtrum habere plures vxores sit contra legem naturæ? 1

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

exigitur : quia non oportet , quòd statim in publico reddat debitum .

*Decr. 33.
q. 5. c. Si
dicat vir*

Ad primum ergo dicendum , quòd ille quantum in se est , non consentit , sed id quod ab eo exigitur , inuitus & cum dolore reddit , & idè non peccat . Hoc enim est propter lubricum carnis diuinitus ordinatum , vt semper petenti debitum reddatur , ne aliqua occasio peccati detur .

Ad secundum dicendum , quòd non est aliqua hora determinata ad orandum , quin possit recompensari in alijs horis : & idè obiecto non cogit .

QVÆST. LXV.

De pluralitate uxorum, in quinque articulos diuisa.

DEinde considerandum est de pluralitate uxorum .

- ¶ Circa quod quaeruntur quinque .
- ¶ Primo , vtum habere plures vxores sit contra legem naturæ ?
- ¶ Secundo , vtum aliquando fuerit licitum ?
- ¶ Tercio , vtum habere concubinam sit contra legem naturæ ?
- ¶ Quarto , vtum accedere ad concubinam sit peccatum mortale ?
- ¶ Quinto , vtum aliquando licitum fuerit habere concubinam ?

270
*Tho. 4. d.
33. q. 1.
ar. 1. q.
se 9.
* in li. de
bono con-
iug. c. 15.
30. 6.
† lib. 6.
sent. d. 33
§. A.
* in li. de
bono con-
iug. c. 15.
q. 6.*

ARTIC. I.

Vtrum habere plures uxores sit contra legem naturæ ?

AD primum sic proceditur . Videtur , quòd habere plures vxores non sit contra legem naturæ . Consuetudo enim legi naturali non prauddicat . Sed habere plures vxores , peccatum non erat , quando mos erat , vt August. * dicit , & habetur in li. era . Ergo habere plures vxores non est contra legem naturæ .
¶ 2. Præterea , Quicumque facit contra legem naturæ , facit contra præceptum : quia sicut lex scripta habet sua præcepta , ita & lex naturæ . Sed Augustinus * dicit , quòd habere plures vxores non

non erat contra præceptum: quia nulla lege erat prohibita. Ergo habere plures uxores non est contra legem naturæ.

¶ 3 Præterea, Matrimonium principaliter ordinatur ad prolem procreationem. Sed vnus potest ex pluribus prolem accipere, plures faciendo. Ergo non est contra legem naturæ habere plures uxores.

¶ 4 Præterea, Ius naturalè est, quod natura omnia animalia docuit, vt in principio Digestorum dicitur. Sed natura non docuit hoc omnia animalia, quod sit tantum vna vnus: cum vnus mas in multis animalibus pluribus fœminis coniungatur. Ergo non est contra legem naturæ habere plures uxores.

† li. 1. ff. de inst. et iure. §. 1. in li. de iure nato.

SED contra, Illud præcipue videtur esse de iure naturali, quod homini in institutione humanæ naturæ inditum est. Sed quod sit vna vnus in ipsa institutione humanæ naturæ, est ei inditum, vt patet Genes. 2. Erant duo in carne vna. Ergo est de lege naturæ.

¶ 6 Præterea, Contra legem naturæ est, quod homo se ad impossibile obliget, & vt quod vni datum est alteri detur. Sed homo contrahens cum vna uxore, sui corporis potestatem ei tradit, vt necesse sit reddere debitum, cum petierit. Ergo contra legem naturæ est, quod postea alteri potestatem sui corporis tradat: quia nemo posset simul vtrique reddere debitum, si simul peterent.

¶ 7 Præterea, De lege naturæ est, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Sed vir nullo modo velle quod vxor alium virum haberet. Ergo contra legem naturæ faceret, si uxorem aliam superduceret.

¶ 8 Præterea, Quicquid est contra naturale desiderium, est contra legem naturæ. Sed zelus viri ad uxorem, & vxoris ad virum naturalis est: quia in omnibus inuenitur. Ergo cum zelus sit amor non patiens consortium in amato, videtur quod contra legem naturæ sit quod plures uxores habeant vnum virum.

RESPONDEO dicen dum, quod omnibus rebus naturalibus insunt quædam principia, quibus non

solum operationes proprias efficere possint, sed quibus etiam eas conuenientes fini suo reddant: siue sint actiones quæ consequantur rem aliquam ex natura sui generis: siue ex natura speciei; vt magneti competit ferri deorsum ex natura sui generis, & attrahere ferrum ex natura suæ speciei. Sicut autem in rebus agentibus ex necessitate naturæ, principia actionum sunt ipsa formæ, à quibus operationes proprie procedunt conuenientes fini: ita in his quæ cognitionem participant, principia agendi sunt cognitio & appetitus: vnde oportet quod in vi cognitiua sit naturalis conceptio, & in vi appetitiua, naturalis inclinatio: quibus operatio conueniens generi siue speciei reddatur competens fini. Sed quia homo inter cetera animalia rationem finis cognoscit, & proportionem operationis ad finem: ideo naturalis conceptio ei indita, qua dirigitur ad operandum conuenienter, lex naturalis, vel ius naturale dicitur: in cæteris autem animalibus, æstimatio naturalis vocatur. Bruta enim ex vi naturæ impelluntur ad agendum conuenientes actiones magis, quam regulentur quasi proprio arbitrio agentia. Lex ergo naturalis nihil aliud est, quam conceptio homini naturaliter indita, qua dirigitur ad conuenienter agendum in actionibus proprijs; siue competant ei ex natura generis, vt generare, comedere, & similia; siue ex natura speciei, vt ratiocinari, & huiusmodi. Omne autem illud quod actionem inconuenientem reddit fini, quæ natura ex opere aliquo intendit, contra legem naturæ esse dicitur. Potest autem actio non conueniens esse fini, vel principali, vel secundario: & siue sic, siue sic, hoc contingit dupliciter. Vno modo, ex aliquo quod omnino impedit finem; vt nimia superfluitas, aut defectus comestionis, impedit salutem corporis, quasi principale finem comestionis; & bonam habitudinem in negotijs exercendis, qui est finis secundarius comestionis. Alio modo, ex aliquo quod facit difficilem, aut minus decentem peruenientem ad finem principalem vel

* *Al. ope
ratione
aliqua.*

vel secundarium : sicut inordinata comestio , quan-
 tum ad tempus indebitum . Si ergo actio fit incon-
 ueniens fini , quasi omnino prohibens finem princi-
 palem directe , per legem naturæ prohibetur primis
 praeceptis legis naturæ , quæ sunt in operabilibus : si-
 cut sunt communes animi conceptiones in specula-
 tiuis . Si autem fit incompetens fini secundario , quo-
 cumque modo , aut etiam principali , vt faciens dif-
 ficilem , vel minus congruam peruentionem ad ip-
 sum : prohibetur non quidem primis praeceptis legis
 naturæ , sed secundis , quæ ex primis deriuantur : si-
 cut conclusiones in speculatiuis , ex principijs per
 se notis fidem habent : & sic dicta actio contra le-
 gem naturæ esse dicitur . Matrimonium ergo ha-
 bet pro fine principali prolis procreationem & edu-
 cationem : qui quidem finis competit homini , se-
 cundum naturam sui generis : vnde & alijs anima-
 libus est communis , vt dicitur in octauo Ethicorum* ;
 & sic bonum matrimonij assignatur proles . Sed pro
 fine secundario , vt dicit Philosophus † , habet in ho-
 minibus solis communicationem operum , quæ sunt
 necessaria in vita , vt supra dictum est* : & secun-
 dum hoc fidem sibi inuicem debent , quæ est vnum
 de bonis matrimonij . Habet vterius alium finem ,
 in quantum est inter fideles , scilicet significatio-
 nem Christi & Ecclesiæ : & sic bonum matrimo-
 nij dicitur sacramentum . Vnde primus finis re-
 spondet matrimonio hominis , in quantum est ani-
 mal ; secundus , in quantum est homo ; tertius , in
 quantum est fidelis . Pluralitas ergo vxorum , neque
 totaliter tollit , neque aliquo modo impedit matri-
 monij primum finem : cum vnus vir sufficiat pluribus
 vxoribus fecundandis , & educandis filijs ex eis na-
 tis . Sed secundarium finem , etsi non totaliter tol-
 lit , tamen multum impedit : eo quod non facile potest
 esse pax in familia , vbi vni viro plures vxores iun-
 guntur , cum non possit vnus vir sufficere ad satisfaci-
 endum pluribus vxoribus ad votum ; & etiam quia com-
 muni

* lib. 8. c. 12. à me.
 † lib. 8. eth. c. 12. à me.
 † 9. 4. ar. 1. c. 6.

municatio plurium in vno officio, causat litem, sicut figuli corrixantur adinuicem; & similiter plures vxores vnus viri. Tertium autem finem totaliter tollit, eo quod sicut Christus est vnus, ita & Ecclesia vna: & idem patet ex dictis *, quod pluralitas vxorum quodammodo est contra legem naturæ, & quodammodo non.

Ad primum ergo dicendum, quod consuetudo non præiudicat legi naturæ; quantum ad prima præcepta ipsius, quæ sunt quasi communes animi conceptiones in speculatiuis; sed ea quæ ex istis trahuntur, vt conclusiones, consuetudo auget; vt Tullius † dicit in tertio Rhetoricorum: & similiter etiam minuit. Et huiusmodi est præceptum legis naturæ de veritate vxoris.

Ad secundum dicendum, quod sicut Tullius * dicit, res à natura perfectas & à consuetudine approbatas, legum virtus & religio sanxit. Vnde patet quod illa quæ lex naturalis dicitur quasi ex primis principijs legis naturæ deriuata, non habent vim coactiuam per modum præcepti absolute, nisi postquam lege diuina & humana sancita sunt: & hoc est quod dicit Augustinus * quod non faciebant contra præceptum, quia nulla lege erat prohibitum.

Ad tertium patet solutio ex dictis *.

Ad quartum dicendum, quod ius naturale multipliciter accipitur. Primo enim aliquod ius dicitur naturale ex principio, quia à natura est inditum: & sic definit Tullius † in 2. Rhetoricorum dicens, ius naturale est quod non opinio genuit, sed vis quædam innata inseruit. Et quia etiam in rebus naturalibus dicuntur aliqui motus naturales, non quod sint ex principio intrinseco, sed quia sunt à principio superiori mouente (sicut motus, qui sunt in elementis ex impressione corporum celestium, naturales dicuntur vt Commentator dicit in tertio de Cælo & Mundo); ideo ea quæ sunt de iure diuino, dicuntur esse de iure naturali, cum sint ex impressione & infusione

hoc eodē corp.

Ticero li. 3. ad Herennium à med. inuuit.

** lib. 2. de inuēt. aliquid quantum ante finem.*

** in lib. de bono coniug. c. 15. so. 6. in corp. art.*

† lib. 2. de inuēt. aliquid quantum ante finem.

superioris principij, scilicet Dei: & sic accipitur ab Isidoro*, qui dicit quod ius naturale est, quod in lege & in Evangelio continetur. Tertio, dicitur ius naturale non solum a principio, sed a natura: quia de naturalibus est, & quia natura contra rationem dividitur, a qua homo est homo: ideò strictissimo modo accipiendo ius naturale, illa quæ ad homines tantum pertinent, & si sint de dictamine naturalis rationis, non dicuntur esse de iure naturali: sed illa tantum quæ naturalis ratio dicit de his quæ sunt homini alii (que cõmunia: & sic datur dicta definitio, scilicet, ius naturale est quod natura omnia animalia docuit. Pluralitas ergo vxorum quamuis non sit contra ius naturale tertio modo acceptum, est tamen contra ius naturale secundo modo acceptum: quia iure diuino prohibetur. Et etiam contra ius naturale primo modo acceptum, vt ex dictis* patet: quia natura dicit hoc cuiuslibet animali, secundum modum conuenientem suæ speciei. Vnde etiam quædam animalia, in quibus ad educationem prolis requiritur sollicitudo utriusque, scilicet maris & femina, naturali instinctu seruant coniunctionem vnus ad vnum: sicut patet in urture & columba, & huiusmodi.

Sed quia rationes inductæ in contrarium, videntur ostendere quod pluralitas vxorum sit contra prima principalia legis naturæ: ideò ad eas respondendum est, & dicendum ad quintum, quod natura humana, quæque omni defectu instituta est. Et ideò non solum sunt indita ei illa sine quibus matrimonij finis principalis esse non potest; sed etiam illa, sine quibus secundarius finis matrimonij sine difficultate haberi non posset; & hoc modo homini in ipsa sui institutione habere vnã vxorem sufficit, vt ex dictis* patet.

Ad sextum dicendum, quod vir per matrimonium non dat sui corporis potestatem vxori quantum ad omnia, sed solum quantum ad illa quæ matrimonium requirit. Non autem requirit matrimonium, vt quo-

* lib. 5. et 3m. c. 3.

Aug. de nupt. & concupis. lib. 1. c. 9. to. 7. in corp.

in corp. art.

libet tempore vxori petenti vir debitum reddat nisi quantum ad id ad quod matrimoniū principaliter est institutum, scilicet ad bonum prolis: & hoc est quantum sufficit ad imprægnationem. Requirit autem hoc matrimonium, in quantum est ad remedium institutum (quod est secundarius ipsius finis), vt quolibet tempore debitum petenti reddatur: & sic patet quòd accipiens plures vxores non se obligat ad impossibile, considerato principali fine matrimonij; & ideo pluralitas vxorum non est contra præcepta prima legis naturæ.

Ad septimum dicendum, quod illud præceptum legis naturæ, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, debet intelligi eadē proportionē seruata. Non enim si Prelatus nō vult sibi resisti à subdito, ipse subdito resistere non debet. Et ideo nō oportet ex vi illius præcepti, quòd sicut vir non vult, quòd vxor sua habeat plures viros vel alium virum, quod ipse non habeat aliam vxorem: quia vnum virum habere plures vxores non est contra prima præcepta legis naturæ, vt dictum est*. Sed vnam vxorem habere plures viros est contra præcepta prima legis naturæ; eo quòd per hoc quantum ad aliquid totaliter tollitur, & quantum ad aliquid impeditur bonum prolis, quod est principalis matrimonij finis. In bono enim prolis intelligitur non solum procreatio, sed etiam educatio. Ipsa enim procreatio prolis & si non totaliter tollatur, quia contingit post imprægnationem primam, iterum mulierem imprægnari, vt dicitur in nono de animalibus*: tamen multum impeditur, quia vix potest accidere quin corruptio accidat, quantum ad vtrumque foetum, vel quantum ad alterum. Sed educatio totaliter tollitur: quia ex hoc quòd vna mulier plures maritos habere, sequeretur incertitudo prolis respectu patris, cuius cura necessaria est in educando. Et ideo nulla lege vel consuetudine est permittum, vnam mulierem habere plures viros, sicut è conuerso.

Ad octauum dicendum, quòd naturalis inclinatio

in proxima respōsione.

lib. 7. de hist. animalium, c. 4. de inclinatio ad finem. in Decr. 33. q. 4.

in appetitiua sequitur naturalem conceptionem in cognitione: & quia non ita est contra conceptionem naturalem, quòd vir habeat plures vxores, sicut quòd vxor habeat plures viros; idèd affectus vxoris non tantum refugit consortium in viro, sicut è conuerso: & idèd tam in hominibus, quàm in alijs animalibus inuenitur maior zelus maris ad fœminam, quàm è conuerso.

ARTIC. II.

Vtrum aliquando licitum fuerit habere plures vxores?

271

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd habere plures vxores non potuerit esse aliquando licitum. Quia secundum Philosophum ¶ in secundo Ethicorum, ius naturale semper & vbique habet naturalem potentiam eandem. Sed iure naturali prohibetur pluralitas vxorum, vt ex dictis patet*. Ergo sicut modo non licet, ita numquam licuit.

li. 5. Eth. cap. 7. in prin. art. prac.

¶ 2 Præterea, Si aliquando licuit, hoc non fuit, nisi quia vel per se licitum erat, vel per aliquam dispensationem. Non primo modo, quia etiam nunc licitum esset. Nec secundo modo, quia secundum Augustinum ¶, Deus, cum sit naturæ conditor, non facit aliquid contra rationes, quas naturæ inseruit. Cum ergo naturæ nostræ Deus inseruerit, quòd sit vna vnus*, videtur quòd ipse contra hoc numquam dispensauerit.

li. 26. cõd. Faust. c. 3 ante me. 10. 6.

¶ 3 Præterea, Si aliquid est licitum ex dispensatione, hoc non licet, nisi illis, quibus dispensatio fit. Non autem legitur aliqua dispensatio communis in lege cum omnibus facta. Cum ergo omnes communiter qui volebant, plures vxores acciperent in veteri Testamento, nec ex hoc reprehendantur* à lege vel à Prophetis: non videtur quòd fuerit ex dispensatione licitum.

*ar prac. ad 4. q. 6.

Aliis, in

¶ 4 Præterea, Vbi est eadem causa dispensationis debet eadem dispensatio fieri. Sed causa dispensationis non potest alia poni, quam multiplicatio proks ad